

О. В. Ковальський
Б. Ю. Ругініс
О. В. Мельник
А. С. Субін-Кожевнікова

ОСОБЛИВОСТІ РЕВІТАЛІЗАЦІЇ ПАМ'ЯТОК АРХІТЕКТУРИ ТА МІСТОБУДУВАННЯ (НА ПРИКЛАДІ ПАРКУ КУМБАРИ, М. ВІННИЦЯ)

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Досліджено теоретичні та практичні основи ревіталізації пам'яток архітектури та містобудування. Проаналізовано та систематизовано головні стратегічні напрямки оживлення культурної спадщини. Розглянуто особливості формування, існування та сучасного стану парку Кумбари у м. Вінниці. Визначено особливості відновлення та повернення мальовничої ділянки на схилах р. Південний Буг до суспільного життя міста в контексті збереження культурної спадщини та підвищення туристичного потенціалу Вінниці.

Ключові слова: ревіталізація, пам'ятки архітектури та містобудування, парк Кумбари, Вінниця.

Abstracts

The theoretical and practical foundations of revitalization of monuments of architecture and urban planning are investigated. The main strategic directions of revival of cultural heritage are analyzed and systematized. The features of the formation, existence and modern state of the Kumbary Park in Vinnitsa are considered. The features of restoration and return of the picturesque area on the slopes of the river Southern Bug to the public life of the city in the context of preserving cultural heritage and increasing the tourist potential of Vinnytsia.

Key words: revitalization, monuments of architecture and urban planning, Kumbary Park, Vinnytsia.

Вступ

Питання ревіталізації пам'яток архітектури та містобудування завжди було одним із найбільш дискусійних питань для тих, хто прагне збереження матеріальної культурної спадщини. Ревіталізація передбачає найменше втручання в архітектурний образ історичного об'єкту, одночасно з поверненням йому первісного або наданням нового функціонального призначення, зокрема туристично-рекреаційного. Даний метод збереження є актуальним для історичних паркових утворень, оскільки саме ревіталізація створює можливість максимально використовувати рекреаційний потенціал архітектурно-містобудівних пам'яток [1]. Проте в умовах зростання вимог до архітектурного простору історичного міста, важливо не порушувати його традиційного характеру.

Отже, на сучасному етапі виникає необхідність розробки інноваційних варіантів відродження архітектурно-містобудівних пам'яток з наданням їм нової значимості в структурі міста.

Результати дослідження

Об'єкти культурної спадщини, що підлягають ревіталізації, є дуже неоднорідними за багатьма ознаками: різні умови й період спорудження; різні вимоги та можливості відновлення; різні нові функції, що в перспективі можуть наповнювати просторово-планувальні одиниці.

Задля формування цілісної концепції ревіталізації пам'яток архітектури та містобудування, в першу чергу варто встановити обґрунтування необхідності проведення відновлювальних дій, в контексті їх особливостей. Отже, стратегія ревіталізації повинна базуватись на п'яти положеннях [2]:

1. *Ступінь культурного-історичного значення об'єкту спадщини.* Необхідно визначити яку роль відіграла пам'ятка в історії країни, чи була пов'язана з видатною постаттю, чи має особливу художню цінність.

2. *Особливості функціонального використання об'єкту спадщини.* Важливо встановити чи зберіглася першопочаткова функція використання пам'ятки, чи не зазнавала суттєвих змін з плином

часу, чи доцільним є відновлення функціонального призначення, чи потребує пам'ятка доповнення функціонального призначення.

3. *Освітньо-просвітницький потенціал.* Процес відродження архітектурно-містобудівної спадщини позитивно впливає на громаду, спонукає до усвідомлення культурної ідентичності, як необхідної умови становлення модерної національної держави.

4. *Розвиток туризму.* Як показує закордонний досвід, ревіталізація пам'яток архітектури та містобудування сприяє інтенсивності розвитку підприємництва та туризму в історичному місті.

5. *Збереження унікального міського середовища.* Ревіталізація допомагає зберегти традиційний образ середмістя, як простору культурної спадщини історичного міста.

Вінниця є історичним містом із своєю унікальною спадщиною, яку належить розглядати також як пам'ятку урбаністики. Відтак методика реновації міського середовища має складатися з заходів, спрямованих на збереження автентичної матеріальної структури та функціональної адаптації урбаністичного утворення до міського організму [1].

Серед ряду визначних архітектурно-містобудівних утворень Вінниці варто виділити парк Кумбари вздовж правого берегу р. Південний Буг, в центральній частині міста.

Назва «Кумбари» закріпилася за цією ділянкою після того, як наприкінці XIX ст. власник однієї з прилеглих до спуску садиб Олександр Кумбарі самовільно захопив землі біля самої річки. Ділянка мала свою особливу принадність, оскільки в той період вздовж берегів річки з'явилося багато приватних та громадських купалень, які споруджувалися на дерев'яних палях, з окремими секціями для чоловіків та жінок. Купальні були влаштовані також в кінці вулиці Театральної (нин. вул. Миколи Оводова) [3].

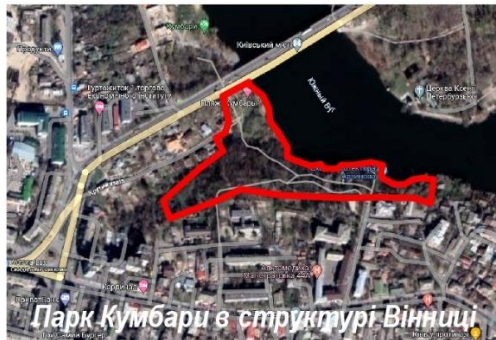
У 1908 році за рішенням Вінницької міської думи на Кумбарах облаштовано зручний спуск-сходи. За проектом міського архітектора Григорія Артинова споруджуються кам'яні сходи на цементі з брил місцевого граніту та з металевими перилами. Так парк Кумбари на початку XX ст. став улюбленим місцем відпочинку вінничан [4].

Влітку 1910 року на острові навпроти Кумбар з'являється цілий річковий флот - з десятком човнів, пристань, чудова велика купальня з неглибоким басейном для навчання плавання. Згодом тут обладнуються майданчики під крокет, великий кегельбан, гімнастичне містечко, сторожка, а на протилежному боці, на Замості, - футбольне поле. За ініціативою художника Коренева, який був організатором створення спортивного містечка, на острові починає діяти учнівський яхт-клуб [5].

Також згодом в парку встановлено пам'ятний знак на увічнення пам'яті козацького полковника Богуна, керівника успішної оборони Вінниці у 1651р. від військ польського гетьмана Калиновського. Історики пов'язують дану територію з місцем згаданих подій.

Сходи Г. Артинова на р. Південний Буг, початок XX ст.

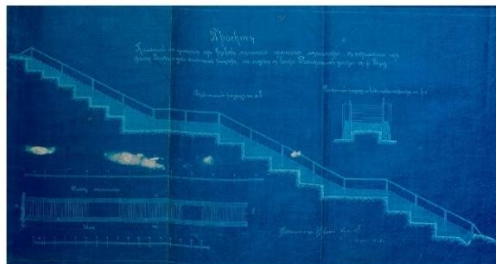
Парк Кумбари в структурі Вінниці

Сучасний вид на сходи арх. Г. Артинова

Спуск до переправи на р. Південний Буг, 1952 р.

Креслення арх. Г. Артинова, 1908 р.

Сучасний вигляд парк Кумбари

Рис. 1. Парк Кумбари: історичний вигляд та сучасний стан.

Отже, при ревіталізації історичних парків застосовуються такі методи [6]:

- повна або часткова реставрація певних елементів парку з усуненням нашарувань, які не мають цінності;
- відтворення втрачених особливо цінних історичних ландшафтів;
- ремонт, спрямований на підвищення експлуатаційних якостей парку і поліпшення технічного стану без зміни існуючого вигляду;
- перебудова окремих ділянок паркової території при збереженні головної композиційної ідеї.

Отже необхідність ревіталізації пам'яток архітектури та містобудування, зокрема історичних парків таких, як парк Кумбари у Вінниці, зумовлена вимогами сталого розвитку сучасних міст.

Висновки

Встановлено що, особливість проведення ревіталізації визначається обґрунтованістю заходів, що базується на економічній та соціальній доцільності.

Задля формування сучасного урбанізованого простору Вінниці з високими функціональними й естетичними рисами, необхідне розуміння простору міста разом з історичними архітектурно-містобудівними утвореннями. Такими як парк Кумбари, що сьогодні потребує комплексу ревіталізаційних дій з урахуванням його загальнокультурної цінності.

В результаті проведеного аналізу обґрунтовано історичну, містобудівну, архітектурно-естетичну та наукову цінності парку Кумбари. Встановлено необхідність проведення міждисциплінарних досліджень, які розкриють проблему невідповідності теперішнього стану парку потребам сучасного розвитку суспільства та аргументують заходи щодо відновлення парку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Стратегія розвитку Вінницької міської територіальної громади до 2030 року – Стратегія 3.0 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.vmr.gov.ua/strategiia>
2. Субін-Кожевнікова А. С. Розвиток архітектури м. Вінниці наприкінці XIX – у першій половині XX ст. : дис. ... канд. арх. : 18.00.01 / Національний університет «Львівська політехніка». Львів, 2020. 273 с.
3. Протоколи Управи. Державний архів Вінницької області. Ф. Д-230. Оп.1. Спр.1217.
4. Царенко, С. и Солейко, Е., Звезда Григория Артынова, первого Винницкого Городского Архитектора. Винница: Нова Книга, 2012. 286 с.
5. Каросва Т.Р. «Історія має право сподіватись від міста Вінниці блискучого майбуття...». - Вінниця: Нілан-ЛТД, 2018. – 216 с.
6. Рибчинський О. В. Розвиток архітектури м. Вінниці наприкінці XIX – у першій половині XX ст. : дис. ... доктора арх. : 18.00.01 / Національний університет «Львівська політехніка». Львів, 2017. 438 с.

Ковальський Олексій Вячеславович – студент групи БМ-196, Факультет будівництва, цивільної та екологічної інженерії, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: alexeysuper0@gmail.com

Ругініс Богдан Юрійович – студент групи БМ-196, Факультет будівництва, цивільної та екологічної інженерії, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: deodatus.eler@gmail.com

Мельник Олександр Володимирович – студент групи БМ-196, Факультет будівництва, цивільної та екологічної інженерії, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: tetatet678@gmail.com

Науковий керівник: **Субін-Кожевнікова Альона Сергіївна** – к. архітектури, старший викладач кафедри будівництва, міського господарства та архітектури, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: subinkozhevnikova@vntu.edu.ua

Kovalskiy Oleksii Viacheslavovych – Faculty of Civil Engineering, Civil and Environmental Engineering, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, email: alexeysuper0@gmail.com

Ruhinis Bohdan – Faculty of Civil Engineering, Civil and Environmental Engineering, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, email: deodatus.eler@gmail.com

Melnyk Oleksandr Volodymyrovych – Faculty of Civil Engineering, Civil and Environmental Engineering, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, email: tetatet678@gmail.com

Supervisor: **Subin-Kozhevnikova Alona** – Ph.D. (Candidate of Architecture), Senior Lecturer of Department of Construction, Municipal Economy and Architecture, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: subinkozhevnikova@vntu.edu.ua